

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapautuksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapautuksesta. Lailla vapautettaisiin ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetussa laissa tarkoitettulla matkustaja-aluksella varustamotoimintaa harjoittava työnantaja velvollisuudesta maksaa verohallinnolle aluksella työskentelevälle merimiehelle maksetusta palkasta toimitetut ennakonpidätykset. Maksuvapautuksena myönnettävän tuen edellytykset vastaavat ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaisen suoran tuen myöntämisen edellytyksiä.

Työnantaja voisi jättää ennakonpidätykset maksamatta ilman erillistä veroviranomaisen päätöstä, jos Merenkululaitos on myöntänyt kauppa-alusluettelosta annetussa laissa tarkoitettua suoraa tukea palkanmaksuvuodelta tai edeltävältä vuodelta. Jos tukea ei ole aiemmin myönnetty, varustamon olisi maksettava ennakonpidätykset verohallinnolle ja ve-

rohallinto palauttaisi ne varustamolle hakemuksesta sen jälkeen, kun Merenkululaitos on myöntänyt vastaavalla osin suoran tuen.

Maksamatta jätetyt ennakonpidätykset luettaisiin verovelvollisen hyväksi niin kuin ennakonpidätykset olisi maksettu.

Muutoksesta kunnille, seurakunnille ja kansaneläkelaitokselle aiheutuvat verotulojen menetykset korvattaisiin valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Valtion osuus vähennettäisiin valtion verotuloista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt ehdotetun valtiontuen. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lakia sovellettaisiin vuosina 2005—2009 maksettujen palkkojen perusteella toimitettaviin ennakonpidätyksiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioon.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykytila

Varustamotuki

Nykyinen tukijärjestelmä perustuu suoraan tukeen ja sitä hallinnoi Merenkululaitos.

Lasti- ja matkustaja-alusvarustamoille myönnetään valtion varoista suoraa tukea ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991), jäljempänä luettelo-

laki, mukaisesti. Lastialusvarustamoille myönnetään tukena yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettuja työnantajan sosiaaliturvamaksuja sekä muita lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja maksuja vastaava määrä. Rajoitetusti verovelvollisen osalta tuki vastaa palkkatulosta perityn lähdeveron ja maksetun työnantajan sosiaaliturvamaksun määrää. Rajoitetusti verovelvollisia työskentelee kysymyksessä olevilla aluksilla tällä hetkellä vain muutamia.

Lain 4 §:n 2momentin nojalla lain 1 §:n 4 momentissa tarkoitetun matkustaja-aluksen osalta tukena myönnetään määrä, joka vastaa 97 prosenttia yleisesti verovelvollisen merenkulkijan alukselta saamasta merityötulosta toimitetuista ennakonpidätyksistä.

Tuen myöntämiselle säädettyjen edellytysten täytyessä Merenkululaitos myöntää ja maksaa tuen puolivuositain jälkikäteen aluksella varustamatoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle sen tekemästä hakemuksesta.

Vuoden 2003 lopussa matkustaja-alustuen piirissä oli 13 alusta. Niillä työskentelevä henkilöstömäärä vastaa 3 500 henkilötyövuotta. Lastialustuen piirissä oli 108 alusta, joilla työskentelevä henkilöstö vastaa 2200 henkilötyövuotta. Tukea maksettiin vuonna 2003 matkustaja-aluksille 26,613 miljoonaa euroa ja lastialuksille 40,307 miljoonaa euroa.

Merityötulon ennakonpidätys

Ennakkoperintä palkkatulosta toimitetaan ennakkoperintälain (1118/1996) säännösten mukaisesti ennakonpidätyksenä. Työnantaja toimittaa ennakonpidätykset verokorttiin merkittyjen perus- ja lisäprosenttien mukaan. Pidätysprosentteja määrättäessä pyritään ennakkoperintälain keskeisiin periaatteisiin kuuluvan ennakkoperinnän vastaavuusvaatimuksen mukaisesti siihen, että ennakonpidätyksen määrä mahdollisimman tarkoin vastaa ennakonpidätyksen alaisesta tulosta maksettavien verojen ja maksujen määrää. Merimiesten osalta ennakonpidätyksessä otetaan huomioon tuloverolain (1535/1992) 97 §:ssä tarkoitettu puhtaasta ansiotulosta tehtävä merityötulovähennys, jonka määrä on valtionverotuksessa 18 prosenttia lain 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta, kuitenkin enintään 6 650 euroa ja kunnallisverotuksessa 30 prosenttia merityötulosta, kuitenkin enintään 11 350 euroa.

Merityötulolla tarkoitetaan aluksen liikennöintiä hoitavan työnantajan palveluksessa tehdystä aluksen liikennöintiin liittyvästä työstä saatua palkkatuloa, kun alusta käytetään ulkomaanliikenteeseen tai pääasiassa rannikkoliikenteeseen. Merityötulon määrit-

telyyn liittyy lisäksi muun ohessa aluksen veitsuuteen ja rannikkoliikenteessä olevan aluksen liikennöintialueeseen koskevia erityisvaatimuksia. Eräät alusten käyttöön liittyvästä työskentelystä saadut tulot on erikseen rajattu merityötulon käsitteen piiristä.

Aluksen liikennöintiä hoitava työnantaja toimittaa merityötulosta ennakonpidätyksen merityötuloa varten verokorttiin merkittyjen perus- ja lisäprosenttien mukaan. Jos merityötulon saajalla ei ole merityötuloa varten annettua verokorttia, ennakonpidätys toimitetaan ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä annetun Verohallituksen päätöksen (53/2003) nojalla maatuloa varten annetun verokortin prosenttien mukaan siten, että maatuloa varten laskettua perusprosenttia alennetaan 7 prosenttiyksiköllä. Viimeksi mainittu tapa on tarkoitettu lähinnä tilanteisiin, jossa henkilö työskentelee tilapäisesti aluksella. Varovaisuussyistä prosentti on määrätty siten, että se johtaa mieluummin liian suureen kuin pieneen pidätykseen.

Merityötuloa maksavan työnantajan on maksettava pidätetyt määrät verovirastolle viimeistään pidätyksen toimittamista toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä ja annettava valvontailmoitus maksetuista palkoista ja ennakonpidätyksistä viimeistään saman kuukauden 15 päivänä sekä vuosilmoitus palkanmaksuvuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Vuosi-ilmoituksessa ilmoitetaan saajakohtaisesti muun ohessa maksetut merityötuloa olevat palkat ja niistä toimitetut ennakonpidätykset. Vuosi-ilmoituksella ilmoitettu ennakonpidätys käytetään palkansaajan verovuoden veron suoritukseksi verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) mukaisesti.

Ennakonpidätykset tilitetään veronsaajille verontilityslain (532/1998) ja verontilitysasetuksen (804/1998) mukaisesti.

1.2. Ehdotetut muutokset

Yleistä

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 27 päivänä marraskuuta 2003 matkustaja-aluksiin kohdistuvan varustamotuen laajentamisesta. Päätöksen mukaan ry-

kyinen, ennakonpidätysten määrään perustuva suora tuki säilyy määrällisesti ennallaan. Sillä korvattaisiin tulevaisuudessa työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkevakuutusmaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Vuoden 2004 tasolla tuki vastaa 94,4 prosenttia tukikelpoisista henkilösivukuluista ja sitä maksettaisiin 1 päivän heinäkuuta 2004 jälkeen aiheutuneisiin kustannuksiin vuoden 2005 alusta. Lisäksi otettaisiin käyttöön uusi tukijärjestelmä, jossa varustamotyönantaja saa pitää Suomessa yleisesti verovelvollisten työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän. Muille veronsaajille kuin valtiolle aiheutuvat tulojen menetykset korvattaisiin valtion talousarvioon tätä tarkoitusta varten otettavasta määrärahasta.

Talospoliittinen ministerivaliokunta totesi samalla, että matkustaja- ja lastialushankintojen edistämiseksi hallitus on valmis ottamaan käyttöön jälleenhankintavaruksen. Ratkaisun tarpeesta ja yksityiskohdista päätetään, kun yleisen poistojärjestelmän rakenteellisesta muutoksesta on päätetty.

Suoraa tukea koskeva hallituksen esitys (HE 72/2004 vp) eduskunnalle laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamisesta annettiin eduskunnalle 30 päivänä huhtikuuta 2004.

Matkustaja-aluksiin kohdistuvan varustamotuen laajentamista koskevan päätöksen toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen, vuosina 2005—2009 toimitettava ennakonpidätystä koskeva laki matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen maksuvapaudesta, jäljempänä maksuvapautuslaki. Lakiin sisältyisivät maksuvapautuksen toteuttamisen edellyttämät ennakoperintää ja verontilitystä koskevat sekä muut tarvittavat säännökset.

Maksuvapauden soveltamisala

Maksuvapautuksen soveltamisala vastaisi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaisen, matkustaja-aluksiin kohdistuvan suoran tuen soveltamisalaa.

Maksuvapautuslain 1 ja 2 §:ssä säädettäisiin yhdenmukaisesti kauppa-alusluettelolain kanssa eräistä vaatimuksista, jotka liittyvät alukseen, työntekijään ja ennakonpidätysten

toimittamiseen. Maksuvapautus edellyttää lisäksi, että muutkin kauppa-alusluettelolain mukaisen tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Maksuvapautusmenettely on osa matkustaja-alusvarustamojen miehityskustannusten perusteella myönnettävää tukea. Tarkoituksenmukaista on, että maksuvapautus ja suora tuki ovat soveltamisalaltaan yhtenevät. Luettelolain mukaisen tuen myöntämisedellytyksistä osa on sellaisia, joiden olemassaolon selvittämiseen veroviranomaisilla ei käytännössä ole mahdollisuutta. Tämän vuoksi maksuvapautusetu edellyttäisi jäljempänä kuvatulla tavalla, että varustamon omistavalle yhteisölle on myönnetty tai myönnetään luettelolain mukaista tukea maksuvapautettavan ennakonpidätyksen perustana olleen merityötulon osalta. Veroviranomainen voisi lähtökohtaisesti perustaa maksuvapautuksen edellytysten olemassaoloa koskevan arviointinsa Merenkululaitoksen luettelolain nojalla tekemään suoraa tukea koskevaa varustamon hakemusta koskevaan päätökseen.

Merenkululaitoksen tekemä tukipäätös olisi edellytys maksuvapautusedulle tai sen säilymiselle, mutta tukipäätöksellä ei voida sitovasti ratkaista oikeutta maksuvapautukseen. Veroviranomaisen käsitys siitä, onko tuen perusteena ollut merityötulo tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua ja onko ennakonpidätys toimitettu asianmukaisella tavalla, voivat poiketa siitä arviosta, johon Merenkululaitos on omalta osaltaan päätenyt ratkaistessaan tukihakemusta varustamon antaman selvityksen perusteella. Verohallinnon ja Merenkululaitoksen keskinäisin toimin tulee kuitenkin varmistaa tukijärjestelmien yhdenmukainen soveltaminen.

Lakiehdotuksen 1 ja 2 §:n mukaisesti maksuvapautuksen edellytyksenä olisi, että työ suoritetaan kauppa-alusluetteloon merkityllä, tuen piiriin kuuluvalla luettelolain 1 §:n 4 momentissa tarkoitettulla matkustaja-aluksella. Maksuvapautus koskisi Suomessa yleisesti verovelvolliselle tuollaisella aluksella maksetusta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä.

Maksuvapautus koskisi 2 §:n 1 momentin mukaan tuloverolain 74 §:ssä tarkoitettua merityötuloa, josta ennakonpidätys on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakon-

pidätysprosentin mukaisesti. Maksuvapautusta ei siten sovellettaisi, jos työntekijällä ei ole merityötuloa varten määrättyä verokorttia. Tässä yhteydessä luovuttaisiin ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä annetussa Verohallituksen päätöksessä tarkoitusta vaihtoehtoisesta merityötulon ennakonpidätyksen toimittamistavasta, jonka mukaan ennakonpidätys toimitetaan muuta palkkatuloa kuin merityötuloa varten määrättyjen pidätysprosenttien mukaan 7 prosenttiyksiköllä alennettuna. Menettely johtaa keskimäärin ylisuureen pidätykseen, ja voisi merkitä sitä, että maksuvapautuksen kautta annettava tuki yhdessä suoran tuen kanssa ylittäisi sallitun valtiontuen enimmäismäärän. Samasta syystä maksuvapautusta ei myöskään 3 §:n 2 momentin mukaan sovellettaisi siltä osin, kuin ennakonpidätys on tulonsaajan vaatimuksesta toimitettu ennakkoperintälain 17 §:n nojalla suurempana kuin hänen ennakonpidätysprosenttinsa osoittaa.

Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin sisältyisi ennakkoperintälain 3 §:n mukaista ennakoperinnän vastaavuusvaatimusta vastaava säännös merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mitoittamisesta siten, että ennakonpidätys mahdollisimman tarkoin vastaa tuosta tulosta maksettavien verojen ja maksujen yhteismäärää. Vastaavuusperiaatteen toteutumisen erikseen merityötulon ennakonpidätyksen osalta on tärkeää arvioitaessa tukijärjestelmän hyväksyttävyyttä valtiontuenä. Tuen sallittua enimmäismäärä on määritelty jäljempänä jaksossa 1.3. kuvatuissa Euroopan yhteisöjen komission merenkulun valtiontuille vahvistamissa suuntaviivoissa.

Suuntaviivojen asettamien vaatimusten johdosta maksuvapautus koskisi 2 §:n 3 momentin mukaisesti vain Euroopan talousalueeseen, jäljempänä ETA, kuuluvien valtioiden kansalaisille maksetuista palkoista toimitettuja ennakonpidätyksiä. Tällä hetkellä matkustaja-alustuen piiriin kuuluvilla aluksilla työskentelee vain ETA-valtioiden kansalaisia.

Maksuvapautus edellyttää lisäksi, että kauppa-alusluettelolain mukaisen tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Maksuvapautusmenettely

Pääsääntöisesti työnantaja voisi ilman erillistä veroviranomaisen päätöstä jättää maksuvapautuksen piiriin kuuluvat ennakonpidätykset maksamatta verohallinnolle. Lakiehdotuksen 4 §:n mukaisen menettelyn edellytyksenä olisi kuitenkin, että Merenkululaitos on myöntänyt aluksessa saadun merityötulon perusteella luettelolain mukaista tukea palkanmaksuvuodelta tai sitä edeltävältä kalenterivuodelta. Hakemuksen jättämisajasta ja vaadittavasta selvityksestä riippuen tuki on yleensä maksettu muutaman kuukauden sisällä tukikauden päättymisestä. Luettelolain soveltamisesta on annettu tarkempia määräyksiä ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain soveltamisesta annetulla liikenneministeriön päätöksellä (71/1992).

Jollei tukipäätöstä ole, sovellettaisiin 5 §:n mukaista palautusmenettelyä. Jos kyseessä on esimerkiksi uuden varustamon alus, jolle ei ole aiemmin myönnetty luettelolain mukaista tukea, tai tukea saanut varustamo ottaa liikenteeseen uuden aluksen, veroviranomainen palauttaisi maksuvapautuksen piiriin kuuluvat ennakonpidätykset sen jälkeen, kun Merenkululaitos on myöntänyt tuen. Tarkoituksena on estää se, että työnantaja omaloitteisessa ennakoperinnässä jättää ennakonpidätykset maksamatta väärin perustein. Jos varustamotyönantaja on hinnoitellut kuljetuspalvelunsa luullen kuuluvansa maksuvapautusedun piiriin, ennakonpidätyksen määrittäminen jälkikäteen työnantajan maksettavaksi esimerkiksi puolen vuoden ajalta voi aiheuttaa merkittäviä tappioita. Myös maksamatta jätettyjen ennakonpidätysten perintä voi osoittautua vaikeaksi.

Palautettavalle määrälle ei makseta korkoa. Sen jälkeen, kun Merenkululaitos on tehnyt tukipäätöksen ja veroviranomainen on palauttanut hakemuksesta suoritettuja ennakonpidätykset, varustamotyönantaja voisi soveltaa 4 §:n mukaista menettelyä ja jättää tuen piiriin kuuluvat ennakonpidätykset maksamatta. Edellytyksenä on tällöinkin, että maksuvapautuksen edellytykset ja suoran tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät silloin, kun ennakonpidätys olisi ennakkoperintälain säännösten nojalla pitänyt maksaa. Esimerkiksi liikennöntialueen muuttuessa

työnantajan olisi varmistuttava siitä, että tuen myöntämisen edellytykset edelleen ovat olemassa.

Jos Merenkululaitos ei myönnä tukea sen merityötulon perusteella, josta työnantaja on jättänyt ennakonpidätyksen toimittamatta 4 §:n nojalla, veroviraston olisi 6 §:n mukaisesti maksuunpantava työnantajan virheellisin perustein maksamatta jättämä määrä. Maksamatta jäänyt ennakonpidätys olisi samoin maksuun pantava, jos Merenkululaitos luettelolain perusteella määrää maksetun tuen palautettavaksi. Ennakonpidätys määrättäisiin työnantajan maksettavaksi siten kuin enakkoperintälaissa tai sen nojalla säädetään. Merenkululaitos ei ole kertaakaan luettelolain voimassa ollessa joutunut määräämään myönnettyä tukea palautettavaksi.

Ennakonpidätyksen hyväksi lukeminen

Maksuvapautus merkitsee valtion varoista varustamotyönantajalle myönnettävää tukea. Maksuvapautusedusta riippumatta ennakonpidätys, jonka työnantaja on toimittanut maksuvapautuksen piiriin kuuluvasta merityötulosta, luettaisiin 7 §:n nojalla verovelvollisen merimiehen verotusta toimitettaessa hänen hyväkseen verotusmenettelystä annetun lain säännösten mukaisesti niin kuin työnantaja olisi maksanut ennakonpidätyksen. Maksuvapautuksella ei siten miltään osin olisi vaikutusta merimiehen verotukseen.

Muita menettelyyn liittyviä seikkoja

Toimivaltainen verovirasto olisi 8 §:n mukaan työnantajan kotikunnan verovirasto. Lain 9 §:ään sisältyisivät valvontaa varten tarpeelliset säännökset työnantajan ilmoittamisvelvollisuudesta, ja 10 §:ssä säännökset työnantajan velvollisuudesta järjestää palkkakirjapitonsa siten, että ennakonpidätysten määrät voidaan todeta.

Kun tukijärjestelmä jakautuu merenkuluhallinnon ja verohallinnon kesken, on viranomaisten välisen tiedonkulun turvaaminen olennaista järjestelmän toimivuuden kannalta. Lain 11 §:ssä säädettäisiin verohallinnon oikeudesta saada Merenkululaitokselta

maksuvapauden selvittämistä varten tarpeelliset Verohallituksen määräämät tiedot.

Maksuvapautusmenettelyssä noudatettaisiin 13 §:n mukaisesti soveltuvin osin enakkoperintälakia ja verotusmenettelystä annettua lakia. Sovellettavaksi tulevat siten muun ohessa enakkoperintälain maksuunpanoa koskevat säännökset. Jos ehdotetussa laissa säädettävät maksuvapautuksen edellytykset eivät ole täyttyneet, maksamatta jätetty määrä määrättäisiin työnantajan maksettavaksi enakkoperintälain säännösten mukaisesti. Koska maksuvapautus menettelynä merkitsee poikkeuksellista tilannetta lakien soveltamisen kannalta, esityksessä ehdotetaan Verohallitukselle valtuutusta antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä maksuvapautukseen liittyvästä menettelystä ja valvonnasta.

Poikkeuksena enakkoperintälain säännösten noudattamisesta enakkoratkaisua ei voisi hakea maksuvapautuslain soveltamisesta. Enakkoperintälain nojalla työnantaja voisi sen sijaan pyytää enakkoratkaisun siitä, onko tietty tulo tuloverolaissa tarkoitettua merityötuloa. Enakkotiedon antaminen maksuvapautuksen edellytysten olemassaolosta ei ole perusteltua, koska veroviranomaisilla ei käytännössä ole edellytyksiä selvittää sitä, täytyvätkö kaikki tuen myöntämisen edellytykset.

Muutoksenhakuoikeudesta säädettäisiin erikseen 12 §:n nojalla viittaamalla enakkoperintälain muutoksenhakua koskeviin säännöksiin.

Maksuvapautetun ennakonpidätyksen käsittely verontilityksessä

Ennakonpidätykset tilitetään veronsaajille valtionvarainministeriön asetuksella vahvistamien jako-osuuksien mukaan. Asetuksella vahvistetaan veronsaajaryhmien, eli valtion, kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen, jako-osuudet sekä yksittäisten kuntien ja seurakuntien jako-osuudet. Yksittäisten kuntien ja seurakuntien jako-osuuksien laskentaperusteena käytetään viimeksi valmistuneen verotuksen kunnallisveroa ja kirkollisveroa sekä asukasluvun muutosta. Tavoitteena on, että kukin kunta ja seurakunta saavat ennakonpidätyksistä osuuden, joka mahdollisim-

man hyvin vastaa lopullisen verotuksen mukaista maksuunpano-osuutta. Kun maksuvapautettu ennakonpidätys jää tilitysvuonna kertymättä, sen vaikutus jakaantuu kaikkien veronsaajien kesken jako-osuuksien suhteessa.

Maksuvapautettua ennakonpidätystä vastaava tuki ohjataan veronsaajille kutakin verovuotta seuraavan vuoden tilityksissä. Verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden lokakuun lopussa saadaan kunkin veronsaajan lopullisen verotuksen mukaiset maksuunpano-osuudet, joiden perusteella tuen määrä voidaan jakaa kullekin veronsaajalle. Valtion osuutta tukea vastaavasta määrästä käsiteltäisiin tilityksissä siten, että marraskuussa tehtävässä verontilityslain 6 §:n mukaisessa maksuunpanotilityksessä valtion maksuunpano-osuudesta vähennettäisiin valtion maksuunpano-osuuden mukainen määrä maksuvapautetuista ennakonpidätyksistä. Kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen maksuunpanosuhteiden mukainen määrä lisättäisiin tilittävään kertymään verotuksen päättymiskuukaudelta marraskuussa tehtävän kuukausitilityksen yhteydessä. Tätä tarkoitusta varten valtion talousarvioon otetaan tarvittava määräraha lisäyksen rahoittamista varten.

Esimerkiksi tuen tullessa voimaan vuoden 2005 alusta tukea vastaava määrä käsiteltäisiin verotilityksissä vuoden 2006 marraskuussa. Näin menetellään siksi, että vasta tuolloin on käytössä ne lopullisen verotuksen mukaiset tiedot, joita tarvitaan maksuvapautettujen ennakonpidätyksien oikeamääräiseen käsittelyyn tilityksissä.

1.3. Maksuvapautus valtiontukena

Maksuvapautus merkitsee valtiontukea. Ennen tuen käyttöönottoa se on notifioitava Euroopan yhteisöjen komissiolle, jonka on hyväksyttävä tukijärjestelmä. Tuen hyväksyttävyyttä arvioidaan keskeisesti komission vuonna 1997 meriliikenteen valtiontuille vahvistamien yhteisön suuntaviivojen perusteella. Suuntaviivoja on tarkistettu lokakuussa 2003 (komission tiedonanto C (2004)43).

Suuntaviivojen mukaan merenkulkualan tukitoimenpiteillä olisi pyrittävä ensisijaisesti

pienentämään yhteisön varustamoiden ja yhteisön merenkulkijoiden verotuksellisia ja muita kustannuksia ja rasituksia muualla maailmassa vallitsevalle tasolle. Yleisen alueloudellisen tuen sijaan olisi valittava toimenpiteitä, jotka elvyttävät alan kehitystä ja työllisyyttä suoraan. Näiden tavoitteiden mukaisesti yhteisön meriliikenteessä olisi sallittava jäsenvaltioissa rekisteröidyillä aluksilla työskentelevien sosiaaliturvamaksujen ja tuloverojen alentaminen. Aiemmissa vuoden 1997 suuntaviivoissa tällaiset alennukset sallittiin kaikille merenkulkijoille, jotka työskentelevät jäsenvaltioissa rekisteröidyillä aluksilla ja joiden on maksettava veroja tai sosiaaliturvamaksuja jossain jäsenvaltiossa.

Suuntaviivoihin tehtyjen tarkistusten mukaan on kuitenkin käynyt selväksi, että kansainvälisen kilpailun aiheuttama paine Euroopan varustamoille on erittäin suuri kansainvälisen tavaraliikenteen alalla, kun taas yhteisön sisäisessä säännöllisessä matkustajaliikenteessä se ei ole yhtä ankara. Tarkistettujen suuntaviivojen mukaan alennus on sallittu yhteisön merenkulkijoille, millä tarkoitetaan yhteisön ja ETA-valtioiden kansalaisia, kun on kyse sellaisilla aluksilla työskentelevistä merenkulkijoista, jotka harjoittavat säännöllistä matkustajaliikennettä yhteisön satamien välillä.

Muissa tapauksissa kansalaisuusvaatimusta ei ole, vaan alennukset voidaan sallia kaikille merenkulkijoille, joiden on maksettava joko veroja tai sekä veroja että sosiaaliturvamaksuja jossain jäsenvaltiossa.

Kansainvälisen tavaraliikenteen alalla Euroopan merenkulkualan kilpailukykyyn parantaminen on tuen ensisijainen tavoite. Jos jäsenvaltioita estettäisiin tässä tapauksessa myöntämästä verohelpotuksia kaikille merenkulkijoille, sillä olisi suuntaviivojen mukaan erittäin kielteinen vaikutus Euroopan varustamoiden kilpailukykyyn, jolloin niille syntyisi painetta ulosliputtaa aluksensa. Yhteisön sisäisessä säännöllisessä matkustajaliikenteessä painopisteenä on suuntaviivojen mukaan yhteisön työllisyyden turvaaminen.

Suuntaviivoissa tunnustetaan kaksi vaihtoehtoista tapaa toteuttaa miehistökustannusten perusteella myönnettävä tuki. Miehistön verojen ja sosiaaliturvamaksujen alentamisen vaihtoehtona on suoran tuen maksaminen pa-

lauttamalla varustamoille kokonaan tai osittain veroista ja maksuista aiheutuvat kustannukset. Verojen ja maksujen palauttamiseen perustuvan järjestelyn voidaan suuntaviivojen mukaan yleisesti ottaen katsoa vastaavan alennusjärjestelyä, jos kyseisiin veroihin ja maksuihin on olemassa selvä yhteys ja ylikompensointia ei tapahdu ja jos järjestelmä on selkeä eikä sitä voida käyttää väärin. Tuen kokonaismäärä ei saa ylittää merenkulkijoilta kerättävien verojen ja sosiaaliturvamaksujen kokonaismäärää.

Suuntaviivat edellyttävät siten, että maksuvapautuksena myönnettävä verotuki ei saa ylittää merenkulkijan merityötulosta maksettavien lopullisen veron maksujen yhteismäärää. Yhteisön jäsenvaltioiden satamien välisessä säännöllisessä liikenteessä olevalla matkustaja-aluksilla työskentelevien merimiesten osalta maksuvapautus voi koskea vain ETA-valtioiden kansalaisia. Muussa liikenteessä olevien alusten osalta maksuvapautusta ei ole vastaavalla tavalla rajoitettava.

Maksuvapautuslain mukainen tuki täyttäisi suuntaviivojen asettamat vaatimukset. Maksuvapautus olisi rajoitettu koskemaan vain ETA-valtioiden kansalaisille maksetuista palkoista toimitettuja ennakonpidätyksiä. Maksuvapautusmenettelyssä ennakonpidätyksillä on suuntaviivojen edellyttämä selvä yhteys merityötulosta meneviin veroihin. Suuntaviivojen kieltämää ylikompensatiota ei tapahdu, kun ennakonpidätysprosentit määrätään ennakkoperinnän vastaavuusvaatimuksen edellyttämällä tavalla. Maksuvapautusjärjestelmä on pyritty laatimaan mahdollisimman selkeäksi.

Mahdollisia väärinkäyttömahdollisuuksia rajoittaa maksuvapautuksen edellytyksenä oleva Merenkululaitoksen tekemä tukipäätös. Koska ennakkoperintä perustuu työnantajan oma-aloitteeseen toimintaan, maksuvapautusmenettelyssä ei voida täysin varmistaa sitä, että maksamatta jätetyt määrät ovat tuen piiriin kuuluvia. Ennakkoperintälain säännökset verotarkastuksista ja maksuunpanosta tarjoavat veroviranomaisille kuitenkin hyvät edellytykset puuttua mahdollisiin väärinkäytötilanteisiin.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Liikenne- ja viestintäministeriön määrärahaista myönnettävän suoran tuen nykyistä määrää ei ole merenkulun tukiratkaisun yhteydessä tarkoitus muuttaa. Suoralla tuella on hallituksen päätöksen mukaisesti tarkoitus kattaa työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkevakuutusmaksuja sekä eräitä muita vastaavia vakuutusmaksuja. Suora tuki kattaisi noin 94,4 prosenttia näistä maksuista. Tuen määrä laskettaisiin nykyiseen tapaan ennakonpidätysten perusteella. Kytkeä ennakonpidätysten määrään on suoran tuen tekninen mitoitustapaperuste, jolla turvataan tuen määrän säilyminen entisellä tasolla.

Ehdotettu maksuvapautus merkitsee matkustaja-alusvarustamojen tuen laajentamista. Tuen määrä vuodelle 2005 on vuonna 2003 maksetun tuen perusteella noin 25,4 miljoonaa euroa. Tämä alentaisi veronsaajille jaettavien ennakonpidätysten määrää vuoden 2005 helmikuusta vuoden 2006 tammikuuhun vastaavalla määrällä.

Vuoden 2005 varustamojen saamaa tukea vastaava määrä käsiteltäisiin tilityksissä vuoden 2006 marraskuussa. Valtion lopullisen verotuksen mukainen maksuunpano-osuus vähennettäisiin marraskuussa tehtävässä maksuunpanotilityksessä valtion osuudesta. Kokonaistuen määrästä arvioituna valtion osuus olisi noin 37,5 prosenttia eli 9,5 miljoonaa euroa. Muiden veronsaajien eli kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteisosuus olisi noin 62,5 prosenttia eli 15,9 miljoonaa euroa, mikä määrä lisättäisiin tilittävään kertymään marraskuussa 2006 tehtävän kuukaustilityksen yhteydessä. Valtion talousarvioon otettaisiin ensimmäisen kerran määräraha vuodelle 2006 muille veronsaajille kuin valtiolle tulevan tukea vastaavan määrän rahoittamista varten. Muiden vuosien osalta meneteltäisiin vastaavasti.

Kullekin yksittäiselle kunnalle ja seurakunnalle tilitetään verovuodelta 2005 tehtävän maksuunpanotilityksen jälkeen verovuoden 2005 kohdistuvat varat kyseisen verovuoden lopullisen verotuksen maksuunpanosuhteiden mukaan. Kun maksuvapautettuja ennakonpidätyksiä käsitellään verovelvollisen verotuksessa kuin ne olisi maksettu, ne

sisältyvät kunkin kunnan ja seurakunnan maksuunpanosuhteisiin, jolloin kukin kunta ja seurakunta saavat niille kuuluvan osuuden oikeamääräisenä.

Matkustaja-aluksiin kohdistuvat tuet yhteen-

Maksuvapautuslaki laajentaisi ulkomaanliikenteen matkustaja-alusten suorien ja verotukien määrää merkittävästi. Matkustaja-alusvarustamot ja niiden merityöntekijät saavat suoraan tai välillisesti sellaisia taloudellisia etuja, jotka ovat poikkeuksia yleisistä yritysten ja kansalaisten etuuksista. Näillä tukitoimilla parannetaan suomalaisten varustamojen ja merityöntekijöiden mahdollisuuksia yhtäältä varustamoille toimia kilpailluilla markkinoilla ja toisaalta turvataan merityöntekijöille merkittävät taloudelliset ja sosiaaliset etuudet.

Matkustaja-alusten suoran tuen ja nyt ehdotettavan maksuvapautuksen lisäksi varustamojen työvoimakustannusten määrään vaikuttaa myös merimiehille myönnettävä merityötulovähennys ja valtion osallistuminen merimiesten eläkkeiden rahoittamiseen. Myös muissa EU-maissa saattaa varsinaisen varustamotuen ohella olla käytössä työvoimakustannuksiin eri tavoin suoraan tai välillisesti vaikuttavia erityisjärjestelyjä.

Verotuksessa merityöntekijöillä on nykyisin heitä koskeva merityötulovähennys, joka lisää palkasta käteen jäävää tuloa. Työntekijöiltä on pidätetty verotuksen ennakonpidätykset normaalisti, mutta varustamo on saanut lähes täysimääräisesti vastaavan määrän suoraa tukea liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta. Nyt ehdotetaan, että matkustaja-aluksissa veronsaajilta jää saamatta myös merityötulovähennyksen jälkeen jäävä osa työntekijöiden palkasta menevästä verosta.

Työeläkejärjestelmässä on nykyisin vain merityöntekijöitä koskeva erityinen valtion rahoitusosuus, joka käytännössä vähentää työnantajien ja työntekijöiden eläkevakuutusmaksua vastaavalla määrällä. Merimieseläkelain (72/1956) mukaan sosiaali- ja terveysministeriö maksaa kolmasosan Merimieseläkekassan kautta maksettavista meri-

mieseläkkeistä. Merimiesten eläkevakuutusmaksu on nykyisin 10,5 prosenttia ja työnantajan maksu saman suuruinen. Näin ollen myös valtiolle jää maksettavaksi määrä, joka on pitkällä aikavälillä noin 10,5 prosenttia merityöntekijöiden palkasta. Nyt ehdotetaan, että työnantajan työeläkemaksu sisällytettäisiin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta maksettavan suoran tuen piiriin. Näin ollen matkustaja-aluksissa merityöntekijöiden työeläkejärjestelmästä valtio maksaisi yhteensä noin kaksi kolmasosaa ja työntekijä yhden kolmasosan. Kun sosiaali- ja terveysministeriön suoran tuen rinnalle tulee liikenne- ja viestintäministeriön samaa suuruusluokkaa oleva suora tuki, matkustaja-aluksissa tuen kokonaismäärä nousee noin 14 miljoonasta eurosta noin 28 miljoonaan euroon.

Sosiaaliturvamaksut eivät ole nykyisin matkustaja-alusten tuen piirissä edellä mainittuja sosiaali- ja terveysministeriön maksamia merimieseläkemenoja lukuun ottamatta. Matkustaja-aluksissa työnantajan sosiaaliturvamaksut ovat noin 26 miljoonaa euroa, joihin sisältyvät myös edellä mainitut työnantajien maksamat noin 14 miljoonan euron työeläkemaksut. Liikenne- ja viestintäministeriön uuden suoran tuen sisällä ovat nykyisten arvioiden mukaan 94,4 prosenttia työnantajan sosiaaliturvamaksuista. Uusi suora tuki on määrältään noin 24,65 miljoonaa euroa.

Nykyiset matkustaja-aluksiin kohdistuvat tuet ja tuen laajennukset on eritelty seuraavassa vuoden 2004 tasossa (määrät miljoonia euroja):

Merityötulovähennys	13—14
Valtion osuus Merimieseläkekassan menoista (Valtion talousarvio mom. 33.19.50)	14
Matkustaja-alusten suora tuki (Valtion talousarvio mom. 31.32.42)	24,65
Nykyiset tuet yhteensä	51—52
Maksuvapautuslain mukainen tuki	25,4
Tuet yhteensä	77—78

Matkustaja-alusten henkilötyövuosien määrä on noin 3 500. Yhtä työpaikkaa kohti yhteiskunnan erilaiset tukitoimet ovat nykyisin näin laskien keskimäärin noin 14 000—

15 000 euroa. Määräaikaisen tuen laajentamisen johdosta tuki nousee noin 50 prosentilla ja on sen jälkeen noin 22 000 euroa henkilövuotta kohti.

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön, Verohallituksen ja Merenkululaitoksen kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunnot liikenne- ja viestintäministeriöltä, Verohallitukselta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Rahtialusyhdistys ry:ltä, Suomen Konepäällystöliitto – Finlands Maskinförbundet ry:ltä, Suomen Laivanpäällystöliitto – Finlands Skeppbefälsförbundet ry:ltä, Suomen Merimies-Unioni SM-U ry:ltä, Suomen Varustamoyhdistys ry:ltä, Teollisuuden ja Työnantajan Keskusliitolta ja Ålands Redarförening rf:ltä.

4. Muita esitykseen liittyviä seikkoja

Ehdotettu maksuvapautuslaki on osa menekkulun tukiratkaisun muodostamaa kokonaisuutta ja se olisi tarkoituksenmukaista käsitellä samanaikaisesti ulkomaanliikenteen

kauppa-alusluettelosta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (72 /2004 vp) yhteydessä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohdattana. Valtioneuvoston asetus lain voimaantuloa on tarkoitus antaa välittömästi sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu ja tuen hyväksyvyyttä koskeva komission päätös on saatu.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2005 ja viimeisen kerran vuoden 2009 joulukuussa maksettavista palkoista toimitettaviin ennakonpidätyksiin. Lakia sovelletaan vuosilta 2005—2009 maksettavista palkoista toimitettaviin ennakonpidätyksiin ja mainituilta verovuosilta toimitettavia verotuksia koskeviin tilityksiin. Lain määräaikaisuudesta huolimatta maksuvapautuslain ja ennakoperintälain menettelysäännöksiä, kuten maksuunpanosäännöksiä, sovellettaisiin myöhemminkin mainittujen ennakonpidätysten osalta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiltä matkustaja-aluksilta saadusta merityötulosta toimitetun ennakonpidätyksen väliaikaisesta maksuvapaudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Maksuvapautus

Ulkomaanliikenteessä olevalla matkustaja-aluksella liikennöintiä harjoittavalle suomalaiselle työnantajalle myönnetään valtion varoista tukea aluksella työskentelevien merityötulosta menevän tuloveron perusteella siten kuin tässä laissa säädetään.

Tuki myönnetään vapauttamalla tässä laissa tarkoitettu työnantaja velvollisuudesta maksaa aluksella työskentelevälle Suomessa yleisesti verovelvolliselle maksetusta palkasta toimitetut ennakonpidätykset (*maksuvapautus*) siten kuin jäljempänä säädetään.

2 §

Maksuvapautuksen edellytykset

Maksuvapautus koskee ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua kauppa-alusluetteloon merkityssä aluksessa tehdystä työstä saadusta tuloverolain (1535/1992) 74 §:ssä tarkoitettua merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä, joka on toimitettu merityötuloa varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaisesti.

Maksuvapautuksen edellytyksenä on, että ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaisen tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät 1 momentissa tarkoitettujen merityötulon osalta.

Maksuvapautus koskee ainoastaan Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselle maksetusta palkasta toimitettua ennakonpidätystä.

3 §

Merityötulon ennakonpidätys

Ennakonpidätysprosentti merityötuloa varten on määrättävä siten, että ennakonpidätys mahdollisimman tarkoin vastaa verovelvollisen merityötulosta maksettavaa verojen ja maksujen yhteismäärää.

Maksuvapautus ei koske ennakonpidätystä siltä osin kuin ennakonpidätystä on ennakko-perintälain (1118/1996) 17 §:n nojalla korotettu.

4 §

Ennakonpidätyksen maksamatta jättäminen

Työnantaja saa oma-aloitteisesti jättää edellä tarkoitettujen ennakonpidätykset maksamatta verohallinnolle, jos Merenkululaitos on palkanmaksuvuodelta tai sitä edeltävältä kalenterivuodelta myöntänyt aluksella varustamotoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaista tukea aluksessa tehdystä työstä saadun merityötulon perusteella.

5 §

Maksetun ennakonpidätyksen palauttaminen

Jos Merenkululaitos ei ole myöntänyt ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaista tukea 4 §:ssä mainitulta ajalta, verovirasto palauttaa työnantajan maksetut 2 §:ssä tarkoitettujen ennakonpidätykset työnantajan kirjallisesta hakemuksesta sen jälkeen, kun Merenkululaitos on myöntänyt

tuen. Palautettavalle määrälle ei makseta korkoa.

6 §

Maksamatta jätetyn ja palautetun ennakonpidätyksen maksuunpano

Jos Merenkululaitos ei myönnä ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaista tukea sen merityötulon perusteella, josta toimitettu ennakonpidätys on 4 §:n nojalla jätetty maksamatta, ennakonpidätys on tältä osin määrättävä työnantajan maksettavaksi siten kuin enakkoperintälaisa tai sen nojalla säädetään.

Jos Merenkululaitos on ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 12 §:n mukaisesti määrännyt myöntämänsä tuen palautettavaksi, 4 §:n nojalla maksamatta jätetty ja 5 §:n mukaisesti palautettu ennakonpidätys on määrättävä työnantajan maksettavaksi.

7 §

Ennakonpidätysten hyväksi lukeminen

Ennakonpidätykset luetaan maksuvapautuksen estämättä työntekijän verotuksessa tämän hyväksi siten kuin verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995) säädetään.

8 §

Toimivaltainen verovirasto

Toimivaltainen verovirasto on työnantajan kotipaikan verovirasto.

9 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Työnantajan on annettava verohallinnolle tiedot tässä laissa tarkoitetun merityötulon saajista ja merityötulosta toimitetuista ennakonpidätyksistä sekä muut tarvittavat tiedot

sen mukaan kuin Verohallitus määrää.

10 §

Palkkakirjanpito

Työnantajan on järjestettävä palkkakirjanpitosensa siten, että siitä voidaan aluksittain ja palkansaajittain todeta merityötulon ja siitä toimitettujen ennakonpidätysten määrä.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Merenkululaitoksen on toimitettava salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä verohallinnolle maksutta tiedot tässä laissa tarkoitetuista työnantajista ja aluksista samoin kuin muut tarpeelliset tiedot maksuvapauden selvittämistä varten sen mukaan kuin Verohallitus määrää.

12 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun veroviraston päätökseen saa hakea muutosta siten kuin enakkoperintälaisa säädetään muutoksenhausta.

13 §

Muiden lakien soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, enakkoperinnässä ja verotuksen toimittamisessa noudatetaan soveltuvin osin enakkoperintälakia ja verotusmenettelystä annettua lakia sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Verohallitus antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä maksuvapautuksen menettelystä ja valvonnasta.

Maksuvapautukseen ei sovelleta, mitä enakkoperintälaisa säädetään enakkoratkaisusta.

14 §

*Maksuvapautetun ennakonpidätyksen käsitte-
ly verontilityslain mukaisessa tilityksessä*

Kultakin verovuodelta tehtävän verontilityslain (532/1998) 6 §:n mukaisen tilityksen yhteydessä valtion maksuunpano-osuudesta vähennetään lopullisen verotuksen maksuunpanosuhteiden mukainen valtion osuus tässä laissa tarkoitetuista maksuvapautetuista ennakonpidätyksistä. Kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen vastaavat osuudet ennakonpidätyksistä lisätään tilitettävään kertymään verotuksen päättymiskuukaudelta tehtävän kuukausilityksen yhteydessä. Valtion talousarvioon otetaan tarvittava määräraha tilitettävään kertymään tehtävän lisäyk-

sen rahoittamista varten.

15 §

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan vuosina 2005—2009 maksettavista palkoista toimitettaviin ennakonpidätyksiin ja mainituilta verovuosilta toimitettavia verotuksia koskeviin tilityksiin. Maksuvapautus koskee ensimmäisen kerran tammikuussa 2005 maksetuista palkoista toimitettavaa ennakonpidätystä ja viimeisen kerran joulukuussa 2009 maksetuista palkoista toimitettavaa ennakonpidätystä.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Toinen valtiovarainministeri *Ulla-Maj Widenroos*